

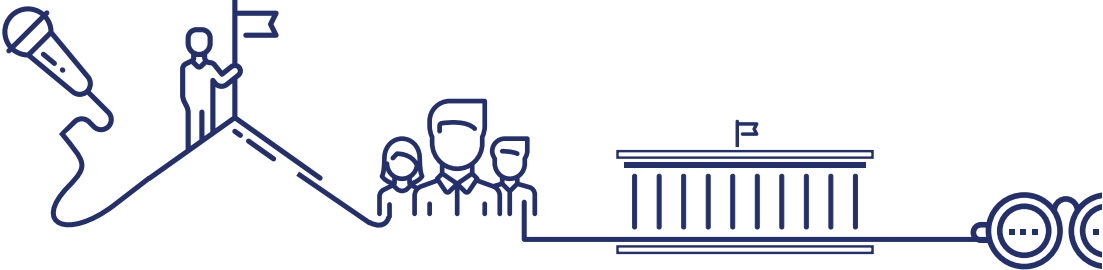

הקרן לחברה
האזרחית
מכאן אפשר לשנות

גרסא 1.0

השפעה אזרחית

פרקטיקות

מבית הקרן לחברה האזרחית (חל"צ)

תוכן עניינים

3	פתיחה
4	תשעת צירי ההשפעה
6	כלל הכלים בחוברת
6	צירי ההשפעה
8	תקשורת
9	עיצוב תודעה
10	מעורבות אזרחית
11	קואליציות בין-ארגוניות
12	ממשלה
13	כנסת
13	משפט
14	ידע ומנהיגות
15	מוסדות בינלאומיים

פתיחה

לכל ארגון ויוזמה יש את ה-DNA הארגוני שלו והאופן בו הוא מנסה לשנות את העולם. ארגונים רבים פועלים מתוך להט ומתוך אינטואיציה (שבלעדיהם, כמובן אי אפשר). עם זאת, כדי לקדם שינוי משמעותי, ישנו צורך בהתמקצעות, שכוללת הכרות עם מגוון ערוצי השפעה והתאמה בין השלב בו תהליך השינוי נמצא לבין הפרקטיקות המתאימות.

החוברת הקצרה שלפניכם מהווה התחלה של ארגז כלים אזרחי: קטלוג שמכיל שפע של פרקטיקות הנהוגות בחברה האזרחית, המאורגנות בתשעה מרחבי השפעה. מטרת החוברת היא לפתוח צוהר לפעיל החברתי, למנהלי ולעובדי אלכרי"ם, לפילנתרופים ולאנשי ציבור, לאפשר מבט רוחבי ביחס לפרקטיקות הנהוגות כיום בחברה האזרחית, ולשכלל את מגוון הכלים בהם אנו מקדמים את השינויים החשובים לנו. אנו, ב#מכאן נמצאים כדי לסייע לארגוני חברה אזרחית לפתח את המקצועיות שלהם במגוון רחב של כלי השפעה. אנו עושים זאת על ידי קיום סדנאות והכשרות העוסקות בארגז כלים אזרחי, בייעוץ אסטרטגי לארגונים וביצירת ידע חדש בתחומי החברה האזרחית והפצתו.

אנו מקווים שתמצאו עניין בחוברת ושהיא תהיה לכם שער גישה לפורטל הכלים האזרחי שנמצא בכתובת: csf.org.il/civil-toolbox

אנו לרשותכם לכל דבר ועניין

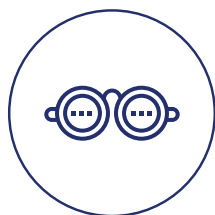
אברהם אסבן, מנכ"ל הקרן לחברה האזרחית

יונתן ווינברג, מנהל #מכאן | yonatan@csf.org.il

ישי ריבלין, מנהל פרויקטים #מכאן | yishai@csf.org.il

מעורבות אזרחית

עיצוב תודעה

תקשורת

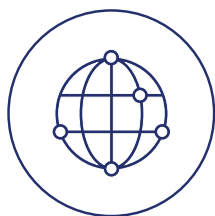
כנסת

ממשלה

קואליציות
בין-ארגוניות

מוסדות בינלאומיים

משפט

ידע ומנהיגות

תשעת צירי ההשפעה

כלל הכלים בחוברת

סמנו את הכלים בהם אתם משתמשים היום:

תקשורת

- הודעה לעיתונות
- סיור לעיתונאים ובלוגרים
- טור דעה
- קטלוג מומחים
- סרטונים
- וויזואליזציית מידע
- דו"ח עדויות
- סקרים
- סיפורי נפגעים
- בלוג

עיצוב תודעה

- ביוש פומבי (Shaming)
- נקיטת עמדה מקצועית
- הפגנת ראויה
- הפגנת קבע
- רשימת תפוצה/דיוור המונים
- בניית מדד ציבורי
- אתר אינטרנט/עמוד נחיתה
- מועצה ציבורית
- חזון ציבורי
- פרס ציבורי

מעורבות אזרחית (Engagement)

- דף פייסבוק
- מימון המונים (Crowdfunding)
- שיתוף ציבור/היוועצות המונים
- עצומה
- עידוד/חרם צרכני
- האקתון
- ניטור גיאוגרפי
- מדריך לאזרח
- מערך מתנדבים
- קבוצות Whatsapp
- משחוק
- מאגר ידע שיתופי
- מיקרו מענקים
- קולות קוראים
- מאיץ יוזמות
- אוהל מחאה
- אפקט ה-GoPro

קואליציות בין-ארגוניות

- רשימות דיוור מקצועיות
- מאגר ידע ארגוני
- פורום בין ארגוני
- קולקטיב אימפקט
- מא'צינג בין-ארגוני
- ארגון גג

ממשלה

- הצעת החלטת ממשלה
- ניטור החלטת ממשלה
- שיתוף ציבור
- הכשרת בכירים ודרגי ביניים
- תחקיר עומק
- נייר עמדה
- ועדת חקירה ממשלתית
- ועדת בדיקה ממשלתית

כנסת

- ועדת כנסת
- ועדת חקירה פרלמנטרית
- שדולה בכנסת
- לובי אזרחי
- שינוי חקיקה

ידע ומנהיגות

- תכנית דוקטורנטים/חוקרים
- תכנית מנהיגות
- תא סטודנטים בקמפוסים
- קבוצת למידה
- רשת מקצועית של עמיתים
- מערך חינוך להפצה

משפט

- עתירות מנהליות
- עתירות לבג"צ
- חוק חופש המידע
- שאילתה מנהלית
- פיקוח על אכיפה
- תביעות אזרחיות
- מיצוי זכויות
- תשתית תיאורטית
- קליניקות משפטיות
- ידיד בית משפט
- קאדר מומחים

מוסדות בינלאומיים

- הפגנה מול שגרירות
- עדות מאזנת
- ערעור סמכות וועדה
- ערעור הרכבי וועדה
- הצפת נתונים
- לחץ על נבחרי ציבור,
- הפועלים במנגנונים של גופים בינ"ל
- פגישות עם שגרירים זרים
- פגישות עם שגרירים ישראליים
- דו"חות וניירות עמדה בשפות שונות

עיצוב תודעה

דעת הקהל מהווה מרכיב משמעותי בכל מדינה דמוקרטית ומעניקה לגיטימציה למאבק כזה או אחר. אבן דרך מרכזית בכל שינוי חברתי היא רתימת דעת הקהל לטובת המאבק. בעידן הרשתות החברתיות, כבר לא חייבים לעבור דרך כלי תקשורת מסורתיים לשם הגעה להמונים, דבר שמאפשר גם לארגונים קטנים להשפיע באופן נרחב על דעת הקהל.

פרקטיקות

1. ביוש פומבי (Shaming)
2. נקיטת עמדה מקצועית
3. הפגנת ראווה
4. הפגנת קבע
5. רשימת תפוצה/דיוור המונים
6. בניית מדד ציבורי
7. אתר אינטרנט/עמוד נחיתה
8. מועצה ציבורית
9. חזון ציבורי
10. פרס ציבורי

תקשורת

התקשורת הממוסדת משפיעה מאד על דעת הקהל ועל מסגורן של סוגיות ציבוריות. עשייה אזרחית אפקטיבית מכירה את כללי המשחק התקשורתיים, משפיעה על המסרים ומסגרת את הסוגיה באופן המקדם את הנושא המבוקש. השפעה בזירה זו דורשת עבודה בתזמון מדויק, והבנה מעמיקה של צורת הפעולה התקשורתית

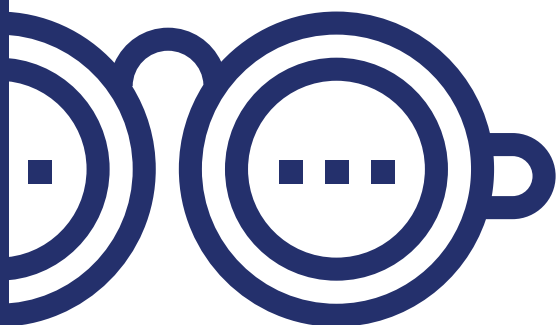
פרקטיקות

1. הודעה לעיתונות	6. ויזואליזצית מידע
2. סיור לעיתונאים ובלוגרים	7. דו"ח עדויות
3. טור דעה	8. סקרים
4. קטלוג מומחים	9. סיפורי נפגעים
5. סרטונים	10. בלוג

פרקטיקה במיקוד

הנגשת מומחים מקבוצות בתת ייצוג לתקשורת

עמותת "סיכוי" פועלת על מנת לקדם שוויון בין אזרחים יהודים וערבים בישראל. במסגרת עבודתה, היא ערכה מחקרים שגילו שהאוכלוסייה הערבית כמעט ולא מיוצגת בתקשורת הישראלית. לשינוי מציאות זו, היא הפיקה קטלוג מומחים בשם A-List, מאגר מומחים ודוברים ערבים בישראל ובו רשימה של אזרחים ישראלים-ערבים בעלי מומחיות בתחומים מסוימים, ולאחר מכן הנגישה את הספר לכלי התקשורת השונים בישראל. כצעד משלים, היא פתחה במעקב מתמשך על אחוז ייצוג האוכלוסייה הערבית בכל אחד מכלי התקשורת בישראל, ופרסמה באופן תדיר את תוצאות המעקב. בעזרת שילוב מספר פרקטיקות סגור אזרחיות - בניית והפצת ספר מומחים, מעקב תדיר על הנעשה בכלי התקשורת והפצת המידע לתקשורת, הצליחה עמותת סיכוי להשפיע על מפת התקשורת בישראל תוך פרק זמן קצר למדי, ודיווחה על "עליה תלולה, יציבה ורציפה של מספר המרואיינים הערבים בכלי התקשורת".

מעורבות אזרחית

לגיטימציה לשינוי חברתי-אזרחי רחב תלויה בקהילה או קהילות המחוברות לחזון, לצורך או למצוקה. יצירת מעורבות מתמשכת (engagement) עם קהילות היא אומנות של ממש. מגוון פרקטיקות מהוות בסיס ליצירת מעורבות ורתימה של קהילות לשינוי.

פרקטיקות

1. דף פייסבוק	9. מערך מתנדבים
2. מימון המונים (Crowdfunding)	10. קבוצות Whatsapp
3. שיתוף ציבור/היוועצות המונים	11. משחוק
4. עצומה	12. מאגר ידע שיתופי
5. עידוד/חרם צרכני	13. מיקרו מענקים
6. האקתון	14. קולות קוראים
7. ניטור גיאוגרפי	15. מאיץ יוזמות
8. מדריכים לאזרחים	16. אוהל מחאה
	17. אפקט ה-GoPro

פרקטיקה במיקוד

מימון המונים

לכאורה, מימון המונים הוא ערוץ מימוני חדשני ותו לא, אך בהקשר של חברה אזרחית, יש בו מרכיב משמעותי של בניית קהילה ויצירת לגיטימציה ציבורית רחבה. יהודה הישראלית היא חייל צה"ל שנפצע קשה במלחמת צוק איתן, ועבר תהליך שיקום ממושך. בכדי להחזירו לביתו, היה צורך בשיפוץ מקיף בביתו, דבר שבד"כ ממומן על ידי גורמי השיקום במשרד הביטחון. במקרה זה סירב המשרד לבצע את השיפוץ, בשל העובדה שמדובר בבית בעופרה, יישוב הנמצא בהקפאת בניה. ארגון 'ישראל שלי', ביחד עם ארגון 'האמת שלי' פתחו בקמפיין מימון המונים לגיוס הסכום. תוך פחות מ-18 שעות גויס הסכום במלואו, ובתום הקמפיין גויסו למעלה ממיליון וחצי ש"ח (במקום שש מאות אלף ש"ח שנדרשו בהתחלה). הקמפיין שהשיג הרבה מעבר לסכום הכסף הנדרש ביטא תמיכה אזרחית נרחבת לחייל צה"ל פצוע, אך יותר מכך, ביטא מחאה אזרחית על האופן בו הגדרות ביורוקרטיות יכולות לפגוע בחייל ובמשפחתו. קמפיין גיוס ההמונים ליהודה הישראלית הוכיח כי קמפיין מימון המונים הוא הרבה מעבר לעוד דרך לגייס כסף, אלא הפגנת כוח ציבורית, המסייעת לארגון או לאדם לרתום אחריו קהל יעד נאמן ומעורב.

קואליציות בין-ארגוניות

שינויים גדולים לא עושים לבד. היכולת לפעול כרשת ולא כיחיד מהווה מכפיל כוח אדיר בעולם המדיניות, ומאפשרת להשפיע באופן נרחב בהשקעת משאבים קטנה יחסית. בעולם בו הרשתות החברתיות הן הנורמה, ארגון שלא יפעל בצורה שיתופית ורשתית ימצא את עצמו מתקשה להתמודד עם ריבוי זירות ומהירות הדינמיקות הנדרשות לפעולה בחברה האזרחית.

פרקטיקות

1. רשימות דיוור מקצועיות
2. מאגר ידע ארגוני
3. פורום בין ארגוני
4. קולקטיב אימפקט
5. מאצינג בין-ארגוני
6. ארגון גג

ממשלה

הממשלה הינה גוף גדול ובעל סמכויות ביצוע אדירות, בו שינויים פרסונליים אינם דבר שבשגרה. הדבר עלול לגרום לפקידות לאבד מגע עם השטח. לאור זאת, ארגוני חברה אזרחית יכולים להוות נקודה מקשרת בין ממשלה לאזרחים. לפיכך, זהו מרחב משמעותי דרכו יכולים ארגונים ועמותות להשפיע על עיצוב מדיניות רחבה בהקשר הרלוונטי עבורם.

פרקטיקות

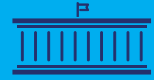
1. הצעת החלטת ממשלה	5. תחקיר עומק
2. ניטור החלטת ממשלה	6. נייר עמדה
3. שיתוף ציבור	7. ועדת חקירה ממשלתית
4. הכשרת בכירים ודרגי ביניים	8. ועדת בדיקה ממשלתית

פרקטיקה במיקוד

מעקב וניטור אזרחי להחלטות ממשלה

אחת הבעיות היסודיות בממשלה היא בפער בין החלטות לבין ביצוע. רבות מההחלטות הממשלה נכתבות באופן עמום ומחייבות את הדרג הפקידותי לפרשן, מה שגורם להן להתקע בצנרת הבירוקרטית והפקידותית. בנוסף, חלקן לוקות בתקצוב חסר או באי מימוש תקציב ומיושמות באופן חלקי. מוניטור אזרחי מהווה כלי מרכזי לקידום יישום של החלטות ממשלה. כלי זה עורך פירוק החלטות ממשלה לפעולות שלטוניות, מעקב אחרי ביצוע, ופרסום ההחלטות שבוצעו, ההחלטות שבוצעו באופן חלקי והחלטות שטרם בוצעו. פרסום מוניטור אזרחי יכול לסייע לאזרחים לדרוש מהממשלה דרישות מדויקות לאור החלטות שהתקבלו, ולתמרץ פקידות ממשלתית, וכן דרג פוליטי לקדם ביצוע. דוגמה למוניטור מקיף שמתקיים בימים אלה הוא מוניטור נגב שבוחן ביצוע של ארבעה החלטות ממשלה רחבות העוסקות בצירים שונים של פיתוח הנגב - החלטה 546 העוסקת בפיתוח הנגב לאור העתקת בסיסי צהל, החלטה 1846 שעניינה חיזוק החוסן האזרחי ביישובי שדרות ועוטף עזה, החלטה 1897 העוסקת בחיזוק העורף לאור לקחי צוק איתן, והחלטה 2025 שהינה התוכנית הרב שנתית לפיתוח הדרום. המוניטור מופעל בידי המרכז להעצמת האזרח ומועצת הנגב.

כנסת

הכנסת נחשבת ל"כיכר העיר" בה העם ונציגיו נפגשים, מה שהופך אותה למרחב קריטי עבור היזם האזרחי. יתר על כן, היא מקום בו ניתן לקדם שינויי מדיניות מרחיקי לכת בפרק זמן יחסית קצר - מרגע העלאת הצעת החוק ועד אישורו בקריאה שלישית. מדובר בזירה מהירה ותזזיתית, בעלת כוח ונראות מרובים.

פרקטיקות

1. ועדות הכנסת
2. וועדת חקירה פרלמנטרית
3. שדולה בכנסת
4. לובי אזרחי
5. שינוי חקיקה

משפט

מערכת המשפט אינה רק אחת משלושת רשויות השלטון. היא רשות עוצמתית מאוד, קטנה בגודלה, ובהקשרים רבים יש לה זכות וטו על עבודתן של שתי הרשויות האחרות. בנוסף, למערכת השיפוטית "שלוחות" ביצועיות כמעט בכל גוף קיים (יועצים משפטיים) המהווים ערוצים להנכחת שפה משפטית בסוגיות מנהליות. מערכת זו ניזונה רבות מהחברה האזרחית - החל מעתירות ועד מאמרים משפטיים משפיעים, ולפיכך מהווה נקודת תכר בין הממשל לאזרח.

פרקטיקות

1. עתירות מנהליות	7. מיצוי זכויות
2. עתירות לבג"צ	8. תשתית תיאורטית
3. חוק חופש המידע	9. קליניקות משפטיות
4. שאילתה מנהלית	10. ידיד בית משפט
5. פיקוח על אכיפה	11. קאדר מומחים
6. תביעה אזרחית	

מוסדות בינלאומיים

סדר היום בישראל מושפע רבות ממוסדות בינלאומיים, דוגמת האו"ם, ממשלות ותקשורת זרה. היותנו "מדינת אי" מכריחה אותנו לפעול מתוך הבנה שמדובר בשחקנים רלוונטיים וחשובים עבור ישראל. היכולת להשפיע על אותם מוסדות, על הרכבי הועדות שמייצרים את סדר היום שלהם, והיכולת להשפיע על מעמדה של ישראל בעולם מאפשר כר נרחב לשינוי אזרחי.

פרקטיקות

1. הפגנות מול שגרירויות
2. עדויות מאזנות
3. ערעור סמכות וועדה
4. ערעור הרכבי וועדה
5. הצפת נתונים
6. לחץ על נבחר ציבור, הפועלים במנגנונים של גופים בינ"ל
7. פגישות עם שגרירים זרים
8. פגישות עם שגרירים ישראליים
9. דוח"ות וניירות עמדה בשפות שונות

ידע ומנהיגות

כל ארגון יודע שהמשאב החשוב ביותר עבורו הוא המשאב האנושי. תשתית אנושית חזקה מהווה בסיס לחיבור בין ארגון לבין הסביבה הקיימת, ומהווה את המרקם האנושי הקריטי עבור ארגונים המחפשים לחולל השפעה. אנשים מחזיקים בידם את תשתית הידע, שמהווה ציר השפעה קריטי לארגון. תשתית זו מעניקה עומק ומומחיות לצד לגיטימיות לפעולה במישור הציבורי, ומאפשרת להעשיר את שיח המדיניות. תשתיות אנושיות ותשתיות ידע מצמיחות ומעצימות את החברה האזרחית כולה, ובונות יכולות לטווח ארוך.

פרקטיקות

1. תכניות דוקטורנטים/חוקרים
2. תכניות מנהיגות
3. תאי סטודנטים בקמפוסים
4. קבוצת למידה
5. רשת מקצועית של עמיתים
6. מערכי חינוך להפצה

מכאן **סדנאות ארגז כלים אזרחי** ככה משנים מציאות.

מכאן אפשר לשנות

אם אתם עתידים לחולל שינוי חברתי, אזרחי או לאומי, אתם זקוקים למגוון כלים רחב. למענכם, איחדנו וסידרנו עשרות כלים ופרקטיקות להשפעה אזרחית ויצרנו את הפורטל הראשון מסוגו להשפעה אזרחית. אנחנו קוראים לו ארגז הכלים האזרחי, ניתן לגלוש אליו בכתובת: csf.org.il/civil/toolbox

בכדי לאפשר לכם את המיצוי האפקטיבי ביותר של הידע, יצרנו את סדנאות ארגז הכלים האזרחי. סדנאות ארגז הכלים מלוות אתכם בלמידת התכנים של הארגז כולל מגוון פרקטיקות וצורות עבודה המהוות בסיס ליצירת שינוי חברתי-אזרחי: שינוי המחייב התמודדות עם זירות מגוונות כמו הזירה התקשורתית, המשפטית והשלטונית, אך גם שינוי שמייצר חיבור אותנטי לקהילות ולציבור הרחב.

סדנאות ארגז כלים אזרחי נועדו לאפשר מבט-על ביחס להנעת שינוי ומאבקים חברתיים, ובעיקר להכיר ולהצטייד בפרקטיקות ובכלים לשינוי חברתי אפקטיבי.

לפרטים נוספים:

ישי ריבלין, מנהל פרויקטים #מכאן: yishai@csf.org.il

עיצוב והפקה: avisual

